

פרשת אמר (תשי"ג) פורין כד' י - כג (פרשת הנוקב)

א. ויצא בן אשה ישראלית. כיצד מבארים רש"י, ראב"ע, רמב"ן, שד"ל את סמיכות הפרשיות? רש"י ז"ה ויצא; (באר את הדעות השונות המובאות בדבריו). ראב"ע " ואיש הישראלי החל מן "ולא נדע" ובאר את הבטוי "זכרים אשר לז כן". רמב"ן " ויצא בן אשה ישראלית עד... וקלל בנפשו. שד"ל: אחר שהשלים המצוות שהן בעבור כבוד שמו ית' (הקרבנות והקוגים ומספסי הכהנים) סיים בעגס המקלל את השם שהוא הקצה האחרון המתנגד לכל המצווה עד כאן. והנה עד כאן לא בא שום צווי על זה (כי שמת' כ"ב כ"ז "אלוהים לא תקלל" הוא על הדיינים), כי אין להעלות על הדעת שאיש מישראל יקלל את ה', ומעולם לא היתה התורה מזוהרת על זה, אלמלא המקרה שקרה, כי בן איש מצרי עשה חתובה הזאת, ואחר שקרה המקרה, באה עליו האזהרה, ונכתב כאן לסיים כל המתיחס לקדושת השם.

ב. י' ראב"ע ז"ה ואיש הישראלי עד "ולא נדע". מה קשה לו ומה רצה להוכיח ע"י שני הפסוקים: טמואל ב' י"ב ד; בראשית ב' ג' י' יא' מה פירוש המלה לפי: תרגום אונקלוס, תרגום יונתן, רש"י, רשב"ם, ראב"ע? מה טעם מבכר ראב"ע את פרושו, הראשון על השני? ד. לכאורה נראה שיש סתירה בין הפסוקים ט"ו וט"ז. מהי הסתירה וכיצד מישיבים אותה רש"י, רשב"ם, ראב"ע, עקדת יצחק? רש"י ט"ו ז"ה וגשא חסאו, רשב"ם ט"ו, ראב"ע ט"ו ז"ה כל העדה החל מן ז' ויש אומרים עד "לא נזכר" (שתי דעות!) עקדת יצחק: והטעם כי איש איש מכל אומי המין מאיזה עם שיהיה אחר יקלל אלהיו מפורסם הוא שישא חסאו, כי הוא עון פלילי לפי דתו; לכן נוקב שם ה' הגדול והנורא מות יומת.

יז - כב. למה נטמכה פרשה זו לפרשת הקודמת. לפי ראב"ע ט"ו ז"ה כל העדה החל מן "ויתכן שהכו"; ספורנו יז' ז"ה דאית כי יכה. באור: לפי שהשוה כאן כבוד המקום לכבוד בשר ודם ועל מדרך השם חייב סקילה ועל מקלל אביו ואמו חייב סקילה, בעבור כבוד הצלם שחם שותפים ביצירתו - סמן לו דין מכה אדם, יהיה מי שיהיה, חייב מיתה ומכה שאר בעל חי אפילו של חבוי אינו אלא תשלומין, ליסד בלבנו כבוד צלם האדם וגדולתו. יט' ראב"ע ז"ה כן יעשה לו. דברי ראב"ע כאן הם קצוי דבריו שמות כ"א כ"ז ז"ה עין, עיין שם והשוה למקומנו? 1. מהי הדעה שבה נלחם רב סעדיה גאון? 2. מה רצה רב סעדיה גאון להוכיח בעזרת הפסוק שותפים ט"ו י"א? 3. מה הן יתרו הוכחותיו?

ז. בטעם ברכת השם כתב ספר החנוך משרשי המצוה בברכת השם, לפי שמתרוקן האדם במאמר הרע החוא מכל טובה וכל הוד נפשו נחפץ למסחית, והנה הוא נחשב כבהמות, כי באותו דבר ממש שהבדילו השם לסובה וכו' נעשה אדם, והוא הדבור שגבדלו בו ממין הבהמות, מבדיל הוא את עצמו לרעה ומוציא עצמו לגמרי מכל גדר הדעת ונעשה כשרץ נפאס ונאלח ולמסח ממנו, ועל כן הזהיר לנו התורה על זה, כי האל תשוב יחפץ בטובתנו, וכל דבור ודבור חגורם מניעת הטובה מאתנו - יבוא כנגד חפצו ב"ה. ספר אורות המצות: וטעם מצוה זו גלוי וידוע שאעפ"י שאין השי"ת מתפעל מזה, כי הוא מקור הברכות, מכל מקום כמה שהעיון מניו רשע זה לברך את ה' פורק עול מצות המקום מעל צוארו וראוי לעגש גדול, כאשר בא מבואר (ויקרא כ"ד) ונוקב שם ה' מות יומת. ואינו ראוי לעגש זה מפני מה שעשה, כי אין הית' מתפעל מזה - כאשר אמרנו - אלא מפני מה שעמיד לעשות, כדרך מי שמקלל במלכו, שלא יחוש לכבודו ולא יפנה למצותו.

באר את ההבדל שבין שתי השקפות הנ"ל בטעם מצות לא תעשה זו!